

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської мови та методики її викладання

ТЕКСТОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ
РИТОРИЧНИХ УМІНЬ УЧНІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 09-451 групи
Спеціальності 014.02 Середня освіта
(мова і література англійська).
Спеціалізація: турецька мова
Освітньо-професійної програми «Середня
освіта (Мова і література англійська)»
Бурдюг Марина Олегівна

Керівниця: к. філол. наук, доцентка
Базилевич Наталія Вікторівна
Рецензентка: стейкхолдерка, директорка
Херсонської гімназії №6
Корж Світлана Сергіївна

Херсон – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади формування риторичних умінь учнів на уроках англійської мови	5
1.1 Сутність поняття «риторичні уміння» у лінгводидактиці.....	5
1.2 Текстоцентричний підхід до навчання англійської мови.....	10
РОЗДІЛ 2. Система вправ для розвитку риторичних умінь на уроках англійської мови	15
2.1 Підготовчі та тренувальні вправи для розвитку риторичних умінь.....	15
2.2 Творчі та аналітичні вправи для розвитку риторичних умінь.....	22
ВИСНОВКИ	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	28
ДОДАТКИ	32
Додаток А.....	33
Додаток Б.....	34
Додаток В.....	36
Додаток Г.....	38
Додаток Д.....	39
Додаток Е.....	41

ВСТУП

На етапі розвитку сьогоденішнього рівня шкільної освіти особливої уваги потребує формування комунікативних навичок та вмій учнів, тому **актуальності** набуває проблема застосування риторичних умій школярів у реальному житті. Таким чином, важливим є питання про доцільність використання конкретних інструментів роботи (вправ, завдань) для взаємодії з учнями та підбір відповідної сучасним проблемам текстологічної бази на уроки англійської мови для покращення мовленнєвих навичок учнів.

Вивченням риторичної науки займалися такі науковці як О. Богучарова, Л. Мацько, Н. Голуб, Л. Мамчур, В. Ницета, Кристін Брюс, М. Дворжецька, Б. Тейлор та інші.

Метою роботи є дослідження текстоцентричного методу формування риторичних умій учнів, визначення і розробка власних методичних рекомендацій щодо застосування цього методу на уроках англійської мови.

Завдання дослідження:

- 1) Виявити сутність поняття «риторичні вміння» у лінгводидактиці;
- 2) Розкрити основні принципи та умови застосування текстоцентричного підходу на уроках англійської мови;
- 3) Розробити систему вправ для розвитку риторичних умій учнів 10 класу;
- 4) Створити комплекс риторичних вправ для учнів 10 класу використовуючи текстоцентричний підхід.

Об'єктом дослідження є процес навчання англійської мови в закладах загальної середньої освіти.

Предметом вивчення є шляхи формування риторичних умій на основі англійськомовних текстів.

Методи дослідження: аналіз теоретичних і науково-методичних джерел і нормативних документів з теми дослідження для обґрунтування теоретичних засад і ключових положень роботи; аналіз, систематизація та узагальнення вітчизняного й зарубіжного досвіду удосконалення іншомовної комунікативної компетентності учнів за допомогою роботи з різними видами тексту;

Практична цінність дослідження полягає у тому, що основні результати дослідження можуть бути використані у курсі «Лінгводидактика у загальноосвітніх середніх та спеціальних закладах», при написанні курсових та дипломних робіт.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ УЧНІВ

1.1 Сутність поняття «риторичні вміння» в лінгводидактиці

Для традиційної системи навчання є характерним оцінювати ефективність навчальної підготовки споглядаючи на рівень сформованості знань, умінь і навичок учнів [1]. Однак, у методиці навчання мови вагомого значення набуває формування риторичних умінь, здатність до рефлексії та саморефлексії, усвідомлення своїх мовленнєвих здібностей. При вивченні іноземної мови здійснюється робота, що направлена не лише на здобуття знань, утворення та закріплення автоматичних дій, до яких, наприклад, можна віднести читання і письмо, але й на здатність учнів до мислення загалом і аналізу опрацьованого матеріалу, який формує новий світогляд і розвиває особистість.

Загалом, риторичні вміння можна визначити як здобуті уміння й навички, що дозволяють чітко виражати власні думки, конструюючи розгорнуті повідомлення, переконуючи слухачів у правильності свого ходу думок і переконань.

Літературознавча енциклопедія так характеризує поняття риторики: «Риторика – наука красномовства, що вивчає закони оформлення мисленнєво-мовленнєвої діяльності. Різновидами риторики є політична, церковна, академічна, юридична, наукова, розмовно-побутова, у вигляді бесіди, полеміки, дискусії» [11]. Крім того, в енциклопедії прослідковується і те, що риторика синонімічно ораторському мистецтву покращує вміння говорити та спілкуватися на культурному рівні. Вона допомагає розвинути у мовця стислість, виразність, чіткість, прозорість, аргументованість, чистоту мислення, а також самостійність, здатність до самокритики, гнучкість,

результативність, обізнаність поведінки; тактовність, легкість та ввічливість спілкування; дотримання правил виконавської майстерності – чітка дикція, інтонація, відповідна міміка, ладні жести. На сьогоднішній день термін «риторика» використовується у різних значеннях:

- 1) наука говоріння, ораторське мистецтво;
- 2) навчальний предмет з теорії красномовства;
- 3) підручник з такого предмета;
- 4) зовнішньо красива, але позбавлена будь якого сенсу риторика [18].

Оскільки для учнів учитель являє собою певний еталон і вважається гарантом правильного мовлення, дослідниця Н. Тализіна зазначає, що для педагога важливо володіти, окрім професійних та методичних компетенцій, також соціальними та особистісними якостями, до яких можна віднести і риторично-мовленнєву діяльність [1]. Особистість вчителя повинна впливати на учнів, пробуджуючи в них прагнення до самовдосконалення і всестороннього розвитку [12, с.183].

Психолог П. Таранов стверджує, що говорити – значить повторювати [1, с.24]. І справді, люди повсякчасно свідомо копіюють одне одного. Ще змалечку діти починають повторювати за батьками слова і шаблони поведінки, і так формують власне унікальне світобачення та вміння взаємодіяти з навколишнім світом та з людьми, що оточують індивідуума. Відтворення почутого особливо актуальне на заняттях з іноземних мов у школі і безпосередньо стосується вчителя англійської мови, як еталону мовлення і провідника в нову – іншомовну парадигму світу.

Л. Мамчур поділяє педагогічну майстерність на такі складники:

- лексико-граматична грамотність і багатство словникового складу;
- виразність стилістики та правильність вибору стилю й тону мовлення, вміння спілкуватися, управляти своїм мисленням і мовленням;

- володіння технікою висловлювання (постановка голосу, техніка дихання, тембр, наявність відповідних динамічних відтінків) [12, с.184].

Під час навчання іноземної мови слід звернути особливу увагу щодо вибору стилю і тону мовлення, а також не залишати без уваги правильність вимови та інтонації учнів, навчання відповідним динамічним відтінкам у різних мовленнєвих ситуаціях, адже правильна вимова – запорука якісної та зрозумілої комунікації не тільки завдяки навичкам говоріння, але й через розвинене вміння сприймати на слух мовлення інших людей, що є надзвичайно важливим моментом не лише на шкільних уроках, а також і у реальному житті.

Відомо, що навчання іноземної мови – це суб'єкт-суб'єктний процес взаємодії вчителя з учнем на рівні слова, однак, вплив учителя, як оратора, грає значно більшу роль в опануванні мови, що вивчається, та її правильного подальшого застосування. Саме вчитель несе відповідальність щодо забезпечення плідної навчальної діяльності на уроці, ефективної передачі знань і отримання відповідних результатів завдяки продуктивній взаємодії з учнями [17]. Тому, професійна підготовка педагога, з огляду його компетентності на рівні комунікації, роботи з учнями і викладом матеріалу, повинна допомагати йому задовольняти високі стандарти підходу до навчання і якісно розвивати риторичні вміння учнів.

Л. Мамчур посилаючись на ствердження відомого вітчизняного вченого В. А. Сухомлинського про те, що «Слово вчителя – як інструмент впливу на душу вихованця, нічим не замінити. Мистецтво навчання і виховання включає, насамперед, мистецтво говорити, звертатися до людського серця» [12]. підкреслює висунуті вченим високі професійні вимоги до вчителів, які мають уміло застосовувати прийоми словесного спонукання, заохочення, покарання, розуміти ситуації вираження довір'я і недовір'я учнів, їх почуття і настрої, ставлення до предмету, а також,

уміти активізувати розумову діяльність учнів за допомогою **сократівського методу** навчання [12, с.183].

Таким чином, для вчителя уміння правильно говорити включає в себе високий рівень освіченості, особливо з таких наук, як психологія, етика, риторика [7].

Вчена О. Ранюк зауважила, що на сьогоднішній день здатність до роботи зі словом у світі помітно слабша, проте необхідність спілкуватися, чути і говорити власні судження, доходити до компромісів є надзвичайно важливим аби не допустити моральну деградацію суспільства [21].

«Скільки мов знаєш – стільки разів ти людина», писав відомий німецький письменник і філософ Йоганн Вольфганг фон Гете. З огляду на те, що у мові увібрано все розмаїття культурного надбання, говорячи іноземною мовою ми збагачуємо свій культурний код і розширюємо власні горизонти. До того ж, засвоєння нової мови – це наче відкриття нового світобачення, що є необхідним для того, аби порозумітися з безпосередніми носіями конкретного мовного і культурного середовища.

Однак, у нинішній риторичі набуває значення і питання про невербальну комунікацію, що значною мірою розширює розуміння та вплив риторичних умінь. Серед складників сучасного ораторського мистецтва виділяють такі як:

- *проксемика* (розуміння того, що кожен тримає деяку дистанцію, що обумовлена певними факторами. Такий простір утримується для більш комфортного спілкування);
- *кінестетика* (використання жестів, рухів, виразів обличчя і зорового контакту в процесі комунікації);
- *хронеміка* (сприйняття і використання часу);
- *парамова* (невербальні звукові сигнали голосу, такі як сміх, зітхання, темп, паузи і немовні висловлювання (типу «ех», «гм»));
- мовчання;
- *хаптика* (використання доторків для комунікації);

- *ольфактика* (роль запахів як частини комунікативного процесу);
- *окулістика* (використання погляду в процесі комунікації) [17, с.5].

Для гармонійного розвитку риторичних умінь оратора необхідно зосередитись на деяких факторах для створення успішної промови. Говорячи про основні вимоги до виступу слід зазначити наступні елементи: постановку голосу, збалансований темп мовлення, зрозумілість мови і доцільність використання мовних засобів, словниковий склад мови.

Слідом за О. Плотницькою вважаємо, що для правильної подачі, кращого розуміння і засвоєння матеріалу під час занять важливо, щоб оратор мав **добре поставлений голос** оскільки монотонність та слабкість мовлення негативно впливають на емоційну зацікавленість слухача. **Правильна дикція** є ще однією необхідною складовою для якісного сприйняття матеріалу та глибини змісту. Також на відчуття слухача впливає **темп**: повільне читання надає додаткового змістового навантаження, а надто швидке – створює ефект невпевненості. Факторами впливу на якість та прозорість передачі змісту є **лексичний запас**, довжина та формулювання речення, синтаксичної складової, введення порівнянь та асоціативних прийомів з використанням іноземних запозичень або вузько направлених професійних термінів. Важливо слідкувати за **побудовою фраз і розташуванням слів** відповідно до їх значення у тексті, щоб не викликати у слухача відчуття невизначеності. Іноді завдяки переміщенню двох слів місцями змінюється і загальна ідея. Таку гру слів можна відмітити прикладом відомого російського юриста і оратора А. Коні: якщо фразеологізм «кров з молоком» замінити на «молоко з кров'ю», можна зрозуміти, як змінюється зміст кожного з цих слів. Також важливим моментом є правильне формулювання думок оратора через доступність загальноживаних термінів і у цілому словникового запасу. Хороший оратор має розуміти і розмовляти мовою

близькою до слухача, щоб не втратити увагу, та певною мірою «довіру» у аудиторії [17, с.17].

В. Крикун вважає риторичку явищем різнобічним, яке повсякчас намагається пристосуватися до оточуючої нас дійсності приймаючи різні форми, але завжди задовольняючи потреби, які виникають на кожному часовому відрізку [8].

Отже, для здійснення вдалого комунікативного акту або виступу, важливо мати добре розвинуті риторичні уміння та навички, чого можливо досягти також при вивченні іноземної мови. Провідником у світ якісної риторично-мовленнєвої діяльності виступає вчитель, особистість якого є прикладом еталонного мовлення і вірних патернів невербальної комунікації мови, що вивчається.

1.2 Текстоцентричний підхід до навчання англійської мови

Під час навчання англійської мови слід приділити увагу поняттю «текстоцентризм». Центром риторичної діяльності є текст як один із найважливіших її об'єктів, оскільки він являє собою мету і результат зі значенням відтворення його у мовленні [14, с. 173].

Таким чином, текстоцентричний підхід можна розуміти як спосіб навчання мові за допомогою тексту. У такий спосіб мовні знання, уміння і навички одержуються на основі текстів, розумінні їх організації і ролей одиниць мови на текстовому рівні, формуються уміння сприймати й репродукувати слова інших авторів, а також будувати власні висловлювання на різні теми [14, с. 173]. До того ж у такий спосіб розкривається творчий потенціал учня, що формує особистість і моделює його світобачення.

Опрацювання текстів допомагає у виконанні освітніх цілей. Також реалізуються комунікативна, організаційна, розвивальна, моделювальна, виховна, культурологічна функції та функція контролю [14, с. 174].

Вчені визначають текст як універсальну категорію мови, результат мисленнєво-мовленнєвої активності адресата і реципієнта, при чому форма тексту обирається залежно від їх взаємдії. Однак, на сьогоднішній день не існує єдиної дефініції тексту [20, с. 182]. З позицій текстоцентричного принципу текст розглядається як наслідок певного виду мовленнєвої активності – мовленнєвий твір у звуковій або графічній репрезентації, що відповідає навичкам говоріння та письма, а також об'єкт розуміння, відповідно реалізується через читання або аудіювання [22, с. 183].

Текст – це перш за все джерело інформації, тому вивчаючи і аналізуючи конкретну текстову композицію, для досягнення більшої результативності у роботі вчителю слід звернути увагу на смислову, змістовну, ідейну, мистецьку та художню цінність тексту.

Робота з текстами потребує знань учнів про види текстів, стилі й типи мовлення, види діалогу, різні риторичні засоби виразності, аналіз тексту, визначення проблематики, теми, ідеї і основної думки у тексті, роль заголовка і ключових слів [14, с. 175].

Базуючись на вищезазначених знаннях про текст, В. Ницета підкреслює навчальну функцію тексту і конкретизує навички, на які вчителю варто звернути увагу під час навчання мови. Серед них такі уміння і навички:

- виразного та емпатійного читання
- визначення ключових слів у тексті
- стисло переказувати текст
- позначати тематику, проблематику та ідею тексту
- визначення стилю тексту
- орієнтуватися на цільову аудиторію мовлення
- аргументувати власну позицію
- цілісно осягати тексти
- викоремлювати риторичні засоби мовлення

- формулювати питання відповідно до тексту
- писати твори
- моделювати невербальну поведінку в ході власної промови [14, с. 175].

Науковці Є. Александров, М. Воронцова, Н. Голуб виокремлюють поняття «навчальний текст», що означає текст, який підлягає трансформації, створенню, або аналізу суб'єктами навчання і реалізує ряд функцій, серед яких – комунікативна, організаційна, розвивальна, виховна і контролююча [13, с. 174]. Тексти можуть слугувати інструментом формування риторичної компетентності школярів і в той же час бути результатом формації цієї компетенції [14, с. 175].

Слідом за Т. Матвійчук текст – це продукт комунікації, одиниця вищого рівня у значенні носія інформаційного коду, що разом із суб'єктами процесу спілкування і умовами його перебігу починають ставати єдиним об'єктом наукового вивчення у системі мови [13].

Варто також зазначити, що текст у людській свідомості вважається природним продуктом мовлення, оскільки може сприйматися зором або на слух, і також на дотик, говорячи про мову Брайля. Таким чином, усі складові людської реальності можуть займати своє місце у процесі інтерпретації тексту для вдалої проєкції дійсності [23].

О. Яриніч звертає увагу на те, що ізольована робота зі словом шкодить розвитку учнів, відриває їх від цілісного бачення активного життя слова, що заважає усвідомленню його ролі в процесі живого мовлення, унеможлиблює розуміння багатства значень слова у різних контекстах [27].

Про навчання за допомогою текстоцентричного підходу, який забезпечує невідривне від мовлення функціонування мовних одиниць, також позитивного відгукується О. Кулик зауважуючи, що комплексні вправи на базі текстів забезпечують якісне вивчення теоретичного раніше

виучуваного матеріалу шляхом повторення і водночас підвищує рівень риторичних умінь та навичок [9].

Поміж інших класифікацій риторичих вправ Я. Прядка виділяє типологію вченої Т. Ладиженської, яка поділяє вправи на дихальні, дикційні (використання скоромовок), інтонаційні, стилістичні, інформуючі та аргументативні [20]. Використовуючи дану класифікацію можна легко визначити вид вправи, що може поліпшити підготовку вчителя до уроку і допомогти створити власну систему вправ опираючись на тексти.

Текстоцентричний підхід є корисним для вчителя у плануванні роботи відповідно до програмного змісту, що також вирішує різні навчальні цілі і формує нові способи мислення учнів через інтерпретацію творів.

Художній текст містить у собі полісемантичну ознаку, і хоча він являє собою унікальний матеріал авторського уявлення, завжди знаходить співвідношення з дійсністю, і таке «наслідування», у свою чергу, підтримує культурну реальність і стає уявленням багатьох людей як про істинний навколишній світ [2].

Л. Овсієнко вважає, що для всеохоплюючого бачення сенсу літературних текстів потрібна методична робота з текстовими матеріалами, що забезпечує результативність у вигляді закріплених напрацьованих умінь і навичок [16].

І. Кухарчук акцентує увагу на аналітичній діяльності у роботі з текстами. Такий вид активності означає аналіз текстів на таких рівнях:

- комунікативний
- композиційно-змістовий
- мовний й мовленнєвий
- контекстний
- соціокультурний [10].

Слідом за Г. Швець підкреслюємо те, що результативність у вивченні іноземної мови залежить від правильного і логічного відбору вчителем

демонстративних навчальних текстів та систематична взаємодія з ними з метою покращення комунікативних здібностей школярів [26].

Отже, за допомогою текстоцентричного підходу у навчанні якісно формується комунікативна компетентність учнів, яка включає у себе водночас розвивальну, навчальну і виховну функції, розширює сферу знань роботи з текстом і мовними одиницями на текстовому рівні, а значить, забезпечує розвиток цілісної особистості учня.

РОЗДІЛ 2

СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ РОЗВИТКУ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

2.1 Підготовчі та тренувальні вправи для розвитку риторичних умінь

Для того щоб навчити використанню риторичних знань, розвинути і закріпити бажані риторичні навички та уміння вирішувати нестандартні ситуації мовлення важливо користуватися доцільною системою завдань і вправ.

Слідом за Н. Голуб, вважаємо, що саме вправа являє собою один із ключових методів навчання. При вивченні мови особливо ефективними є комплексні вправи, у яких водночас відпрацьовуються говоріння, письмо, слухання та читання. Такі вправи формують навичку спонтанного говоріння і збагачують активний вокабуляр мовця. Таким чином, текст виступає продуктом роботи з необмеженими варіаціями використання на уроці, оскільки може бути задіяний у всіх видах мовленнєвої діяльності [5].

У нашому дослідженні послуговуємося класифікацією риторичних вправ Н. Голуб:

Підготовчі вправи (допомагають сформулювати уміння морально настроїти себе на вдалу промову, дефініціювати основну тематику виступу, сформулювати її мету, опиратись на очікування слухачів, підготувати доцільний матеріал);

Тренувальні вправи (налаштовують дихання, голос, удосконалюють дикцію, установлюють логічні інтонації, покращують пам'ять; навчають використанню мови жестів та міміки);

Творчі завдання, (навчають логіці правильної побудови тексту, використання деяких прийомів для збільшення інтересу слухачів, стильному та логічному оформленню схем, презентацій, тощо);

Аналітичні (розвивають критичне мислення, поглиблюють уміння мовного аналізу тексту або його частини, розбору конкретної ситуації, публічного виступу) [5].

Оскільки для підготовки риторичних вправ і завдань з англійської мови ми обрали саме 10-й клас, теми на які ми опираємось у підборі завдань та текстів до них відповідають шкільній навчальній програмі. До цих тем відносяться теми: «Я, моя родина і мої друзі»; «Спорт і дозвілля»; «Харчування»; «Природа і погода»; «Живопис»; «Наука і технічний прогрес»; «Україна; Країни виучуваної мови»; «Шкільне життя»; «Робота і професії».

До **підготовчих** завдань можемо запропонувати вправу на розвиток навичок аудіювання шляхом повторення англійського мовлення за диктором або вчителем, це можна зробити водночас хором, в паузу по одному або під час паузи усім класом. Наприклад, при вивченні теми «**Я, моя родина**» пропонуємо використати текст віршу Шекспіра «*Age and Youth*» та виконати наступні завдання.

Завдання 1. Інструкція: *Write three epithets to the word «youth».*

Завдання 2. Інструкція: *Listen to the poem and write down epithets to the word «youth».*

Завдання 3. Інструкція: *Compare the epithets to the word «youth» from the poem with that of your own.*

Завдання 4. Інструкція: *Listen and repeat after the speaker line by line.*

Crabbed age and youth cannot live together:

Youth is full of pleasance, age is full of care;

Youth like summer morn, age like winter weather;

Youth like summer brave, age like winter bare.

Youth is full of sport, age's breath is short;

Youth is nimble, age is lame;

Youth is hot and cold, age is weak and cold;

Youth is wild, and age is tame.

*Age, I do abhor thee; youth, I do adore thee;
O, my love, my love is young!
Age, I do defy thee: O, sweet shepherd, hie thee,
For methinks thou stay'st too long [33].*

Завдання 5. Інструкція: 1) *Think about three themes of this poem (1.Celebration of Youth 2.Generation 3.Gap Love is Young).*

2) *What is the central idea of the poem?*

Така вправа активізує учнів, надає впевненості, тренує мовленнєвий апарат й до того ж корегує дикцію. Вона корисна і тим, що розвиває пам'ять учнів, а також здатність до прогнозування.

Підготовчі вправи на слух можна виконувати за допомогою візуальної опори (печатний текст, субтитри, ілюстрації до тексту). Для роботи добре підійдуть учбові відеосюжети або документальні фільми на кшталт продукції каналу BBC, лекції TED і таке інше.

Прикладом підготовчої вправи може також бути вправа «*Associations*» (асоціації), учні діляться на дві або більше команди, шкільна дошка відповідно розділяється на частини (або ж вправа виконується усно, де вчитель виступає у якості судді) суть у тому, що учні по одному із кожної команди пишуть (і/або говорять) свою асоціацію від першого названого слова на швидкість, таке завдання може використовуватись для того, аби учні навчилися прогнозувати про що йтиметься у тексті і які слова можливо зустрінуться у ньому виходячи з назви. Наприклад до короткої історії під назвою «*Proposal*» (*which is also known as «The Question»*) by Larissa Kirkland [Додаток А.1] учні можуть згадати слова які вивчають за програмою, такі як: *affectionate, to get on well, charming, sensitive, to have a lot in common, relaxed*. Або до історії з назвою «*The winner*» by Dorothy G. Olson [Додаток А.2] підходять у асоціативний ряд слова на кшталт: *ambitious, competitive, energetic, a goal, to succeed*. Таке завдання заохочує учнів до активного мислення і мотивує у подальшому бути більш уважними до тексту.

Також вважаємо доцільним використання риторичних підготовчих вправ у командній роботі. Такою є вправа «*What's the problem*». Учнів слід поділити на дві групи і дати завдання висловити громадську думку на обрану тему, наприклад на тему «*Environment in danger*» (довкілля у небезпеці). В одній групі учні висловлюються з приводу того які існують проблеми на задану тему (*destruction of habitat, pollutions, acid rains, illegal hunting*), в іншій групі кожен з учасників пропонує можливі шляхи вирішення проблем (*giving financial support to poorer countries, planting more amount of trees, using bicycles instead of cars, encouraging industries to use more clean methods of production, increasing of public knowledge about recycling, spreading of information about endangered species*), дискусія відбувається поки тема не буде вичерпана. В кінці такої вправи комусь із учнів або вчителеві слід також підбити підсумки. Так, у діалозі учні навчаються висловлювати власні думки експромтом, що покращить їх підготовку до цілісного самостійного публічного виступу. Важливо залучити до обговорення усіх учасників з кожної групи. Після «публічного» обговорення доцільним буде завдання написати власне висловлювання на тему «*How to save our planet?*» (як врятувати нашу планету?).

Тема «Харчування». Завдання: виберіть тип ресторану в залежності від смаків людей, та поясніть ваш вибір / *Match the people with the best restaurant for them. Explain your choice.*

People: A. Tina has a sweet tooth and you want to take her somewhere special this weekend. B. Mark prefers spicy food C. Bob and Nick are vegetarian
Restaurants: 1.

Naan Toasties Are Here!

What happens when India's most popular dishes meet America's favorite Sandwich?

Pure magic.

Inspired by real Indian street food, Naan Toasties are our answer to grilled cheese—but with authentic Indian flavors, fresh ingredients, gooey, melted cheese and fresh, crispy Naan bread.

2.

Best Vegetarian Meals

We set out to sample meatless meals at fast food and casual restaurants in order to find establishments that do justice to vegetarian diners by creating at least one or two scrumptious non-meat options. We're not talking about shops that slap a prepackaged name brand veggie burger between a bun, but places that create their own meatless magic.

3.

The Chocolate Box

The owner of this small café used to cook all kinds of food, but then she realised she preferred desserts to anything else. If you want meat or fish, don't come here. They only do desserts! Lots of different kinds of sweets. Chocolate lovers will be excited by the range of chocolate cakes.

Ще одним прикладом підготовчої вправи може слугувати завдання на просте тлумачення слів «*Word explanations*». Наприклад, відповідно до теми уроку «Робота і професії», учні один за одним повинні спробувати самостійно надати визначення таким словам: *bricklayer, carpenter, plumber, electrician, lawyer, mechanic, banker, conductor, actor, psychologist, pilot, scientist, accountant, librarian*. Головне у такому виді роботи – це швидка і влучна відповідь учня, а зі сторони вчителя – підтримка і додання коректив у мовленні учнів за необхідності.

Тренувальні вправи допомагають учням налаштувати голос та дикцію, покращують пам'ять, концентрують увагу.

Вправа «*Fast and clear*». Завданням цієї вправи є швидке і чітке читання віршів уголос для тренування різних звуків.

Для такого типу завдань було вибрано наступні вірші Емілі Дікенсон:

1) тренування звуків [ai], [i:].

«*Wild Nights – Wild Nights!*

Were I with thee

Wild Nights should be

Our luxury!

2) тренування звуків [ʌ],[a:], [ɔ:].

Futile – the Winds –

To a Heart in port –

Done with the Compass –

Done with the Chart!

3) тренування звуків [t], [d].

Rowing in Eden –

Ah, the Sea!

Might I but moor – Tonight –

In Thee! » [30].

Уважаємо, що наступні уривки з віршів Вільяма Блейка доречно використовувати в якості підготовчих вправ для формування правильної вимови та інтонації, звертаючи увагу на такі звуки:

1) тренування звуків [ai], [i:], [ɪ].

«*Never seek to tell thy love,*

Love that never told can be;

For the gentle wind doth move

Silently, invisibly.

2) тренування звуків [t], [d], [a:].

*I told my love, I told my love,
 I told her all my heart,
Trembling, cold, in ghastly fears.
 Ah! she did depart!*

3) тренування звуків [z], [u:].
*Soon after she was gone from me,
 A traveller came by,
Silently, invisibly:
 He took her with a sigh. » [32].*

До теми природні катаклізми пропонуємо вправу «*All sounds right*»

*Drought - trout
 Typhoon - raccoon
 Eruption - distraction
 Flood - blood
 Volcano - tornado
 Tsunami - palmy
 Earthquake - kittiwake
 Deforestation - salvation
 Disaster - castor
 Hazard - blizzard
 Avalanche - branch*

Вправа «*Feels like*» у якій потрібно правильно проінтонувати речення з різними емоціями – радість, сум, здивування, зневага, хвилювання.

- *I didn't expect to see you here.*
- *She is only 20.*
- *I need to be there.*
- *It's not difficult.*
- *How many?*
- *They have married.*
- *He is a clever man, isn't he?*

- *Don't you think so?*
- *Dear friend, I love you.*
- *Just do it!*

Так, підготовчі й тренувальні вправи формують в учнях необхідні риторичні знання та навички, які допомагають вирішувати будь-які комунікативні ситуації, впевнено користуватися накопиченим багажем знань, розширюють активний словарний запас і розвивають емоційний інтелект, пам'ять та швидку реакцію.

2.2 Творчі та аналітичні вправи для розвитку риторичних умінь

Творчі вправи направлені на розкриття оригінальності учнів, розширення їх риторичних компетентностей та покращення умінь композиційно оформлювати тексти виступів використовуючи відповідні стилістичні прийоми і лексику, яка відповідає цілям тексту.

Прикладом творчої вправи може слугувати завдання *«Make the speech»*. Учням слід обрати тему, яка більше подобається і визначивши мету, дотримуючись основної тематики виступу, логічної послідовності побудови тексту скласти власне висловлювання з опорою на подані слова (у межах 10-15 речень):

1. *«Who is the real friend?»*. Using such words as *mutual aid, support, conflicts, trust, confidence, honesty, friendship, viewpoint, lifestyle, taste, hobby, fun*.
2. *«What does love mean to you?»*. Tell about a couple with relationship of your dream. Or create your own love-story. Use in your language words as *romantic, chemistry, first impression, date, expectations, freedom, borders, harmony, destiny, duties, respect, sincerity*.

Важливим риторичним умінням є також вправність у вираженні думки на розмовному рівні, уміння вести вільний діалог використовуючи повсякденну лексику носія мови. Для розвитку мовлення у цьому

напрямку підійде вправа «**Decoding**». У цій вправі учні добирають відповідні фонетичні синоніми, і таким чином розшифровують англomовні вирази, які являють собою сленг. Потім поділившись на пари учні складають діалоги використовуючи вирази: *lemme, c'mon, gonna, t'day, gonna, awreddy, s'pose, don't-cha, g'by, prob'ly, gimme, kinda, musta, soulda, whatsis*.

Ще один вид творчої вправи це «**Declamation**» (декламація). Кожен з учнів обирає улюблений англomовний уривок художнього твору або вірш. І декламує його з особливою увагою до логічних текстових наголосів, міміки та мови жестів.

Для розвитку критичного мислення та поглиблення якості роботи з текстом, його мовного розбору та аналізу ситуацій у тексті підходять аналітичні вправи, які також допомагають учням складати систематичне розуміння тексту та повне уявлення про те, якими засобами автор створює відповідний настрій, спрямовує читача у тому чи іншому напрямку.

Наука і технічний прогрес є актуальною темою на сьогоднішній день, тому завдання саме до цієї теми пропонуємо перед ознайомленням з уривком із «451 градус за Фаренгейтом» Рея Бредбері [Додаток Б].

Вправа 1. Інструкція: *Answer the questions:*

- *What do you know about scientific progress?*
- *What positive changes does scientific progress bring to us?*
- *What influence on our lives does it make?*
- *Does technology make our communication better? Why?*
- *Does scientific progress and technology make us really happy?*

Після відповідей на запитання і прочитання тексту, можна переходити до наступного блоку аналітичних вправ.

Вправа 2. Інструкція: *Find the most emotional moments in Montag's reflections.*

Вправа 3. Інструкція: *Answer the questions:*

- *How would you name the atmosphere in this fragment? How does author create such an atmosphere? Pay attention to the length of sentences.*
- *Which comparisons can you find through the text? What is the purpose of such comparisons?*
- *How does the author resolve the suspense in the text? And to which conclusion it leads?*
- *What is the main idea of this passage?*

Вправа 4. Інструкція: *Write your own speech on how scientific progress affected our lives and communication.*

Тема сім'ї і родинних зав'язків завжди залишається важливою для кожного покоління. Так за допомогою аналітичних риторичних завдань учні можуть переосмислити роль сімейних стосунків на прикладі фрагменту з розповіді Стівена Кінга «Остання сходинка» [Додаток В].

Вправа 1. Інструкція: *Answer the questions:*

- *In which way does the author show to us Larry's attitude to his sister?*
- *What metaphor about a marriage did Kitty use? Why?*
- *What does idiom «low guy on the totem pole» mean? Why does the author emphasize Larry's state concerning his career?*
- *Why a word «really» is used so often?*
- *What do you think pushed Kitty to swan from the insurance building?*
- *Could Kitty handle her problems somehow or that jump was the only way out?*

Вправа 2. Інструкція: *Imagine and compose a dialogue between Larry and Kitty, if Larry could meet her before her fatal decision.*

Тема особистості, особливо особистості підлітка, поки невизначеного і невпевненого у собі, але у рішучому пошуку самого себе добре проілюстрована у творі Джерома Селінджера «Ловець у житі» [Додаток Г]. Вправи основані на цьому фрагменті тексту відповідно наступні:

Вправа 1. Інструкція: *Find emotionally coloured words and intensifiers in the text.*

Вправа 2. Інструкція: *Define the tone of the text (which is casual, familiar, impolite, defiant, sarcastic, ironical, bitter, offensive or sneering, lyrical, dramatic).*

Вправа 3. Інструкція: *Answer the questions:*

- *How does tone of the boy's speech determine him as a person?*
- *Why the boy tells that he is a liar?*
- *How would you describe life of a person who constantly lies?*
- *Which features of character you believe are the worst in a man?*

Вправа 4. Інструкція: *Share your own reflections on how to stay fair and honest staying yourself.*

До теми харчування пропонуємо завдання «**Key words – into story**», для виконання цього завдання учням необхідно прочитати уважно текст, виділити у ньому ключові слова і на базі цих слів створити власну історію [Додаток Д]. До ключових слів у тексті можна віднести: *planning meals, healthy eating, gaining weight, eating habits, salads, lower-fat sandwiches, hungry, healthy choices, cooking.*

Ще одним видом аналітичної вправи є «**Search for epithets**» [Додаток Е]. У вправі до теми живопису головним завданням є знайти і виділити всі епітети у тексті для збагачення словникового запасу учнів та поглибити їх уміння мовного аналізу тексту.

Так, аналітичні вправи допомагають учням краще зрозуміти текст, його структуру і причини використання автором тих чи інших виражальних засобів, навчитися самостійно аналізувати твори і висловлювати власні судження, ділитися своїм світобаченням, а також розвиває навичку саморефлексії.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній день текстоцентричний аспект як засіб формування риторичних умінь на уроках англійської мови залишається явищем недостатньо вивченим, хоча на уроках іноземної мови учні завжди працюють з текстами, і використовують їх як опорні матеріали. Однак, у ході роботи ми дійшли висновків, що саме через роботу з текстом, через розуміння функціонування слова у певному контексті відбувається розвиток риторичних умінь і навчюок, формується комунікативна компетентність, здатність аналізувати отриману інформацію та вільно оперувати нею, вичленяти головне у тексті і спілкуватися на високому культурному рівні, це також дозволяє мати широкий кругозір.

Проаналізувавши науково-методичну літературу з теми дослідження ми можемо зробити висновок, що риторичні уміння – це такі уміння й навички, завдяки яким можна чітко і лаконічно виражати власні думки, розгорнуто висловлюватися на різні теми, і вміти переконати слухачів у правильності свого ходу думок і переконань, говорити зрозуміло і впевнено. Вчитель, у свою чергу, є провідником, який демонструє свою майстерність до слова і навчає своїх підопічних вправно говорити і невербально взаємодіяти під час мовленнєвого акту. Тексти на уроках виступають інструментом розвитку риторичної компетентності учнів і разом з тим являються ціллю й результатом утворення такої компетенції.

Дослідження текстоцентричного підходу у навчанні англійської мови дало змогу дійти висновків про те, що мовні знання, уміння та навички можна одержати на основі розуміння організації текстів та усвідомлення ролей одиниць мови. Аналіз текстів відбувається на комунікативному, композиційно-змістовому, контекстному, соціокультурному, мовному і мовленнєвому рівнях, що серйозно

розширює уявлення про ролі слова і тексту взагалі. Використання текстоцентричного підходу буде доречним на уроках англійської мови за умов правильного підбору вчителем навчальних текстів і систематичної роботи з ними. Текстоцентричний підхід може використовуватись у плануванні роботи вчителя відповідно до програмного змісту, і вирішувати різні навчальні цілі.

Для розвитку риторичних умінь учнів 10 класу на уроках англійської мови було розроблено систему підготовчих вправ («*Associations*», «*What's the problem*», «*Word explanations*»), які направлені на визначення основної тематики виступу, підготовку настрою учня на вдалий виступ, розвиток уміння логічно і послідовно висловлювати свої міркування. Для формування сильного голосу, чіткої дикції, уміння правильно інтонувати було створено тренувальні вправи («*Fast and clear*», «*All sounds right*», «*Feels like*»).

Також були сформовані творчі завдання («*Make the speech*», «*Decoding*», «*Declamation*»), які вчать правильно будувати тексти, дозволяють проявити себе як оригінальний промовець, оратор і учасник мовної комунікації. Аналітичні вправи на основі уривків з художніх текстів були розроблені з метою поглибити уміння мовного аналізу текстів, до них відносяться «*Key words – into story*», «*Search for epithets*».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богучарова О. І. Риторично-мовленнєва компетентність та оптимізація лекційної майстерності аспіранта як викладача університету. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2016. Вип. 3(2). С. 110-115.
2. Бондаренко О. О. До проблеми визначення літературного тексту в парадигмі текстоцентризму. *Гілея: науковий вісник*. 2017. Вип. 117. С. 170-174.
3. Бухбиндер В. А. Основы методики преподавания иностранных языков. Киев: Вища школа, 1996.
4. Гез Н. И. Методика обучения иностранным языкам в средней школе. М. : Высшая школа, 1982. 373 с.
5. Голуб Н. Б. Концептуальні засади сучасної методики навчання української мови в загальноосвітній школі. *Український педагогічний журнал*. 2015. Вип. 1. С. 107-117.
6. Дворжецька М. П., Макухіна Т. В., Велікова Л. М., Фонетика англійської мови: фоностилістика і риторика мовленнєвої комунікації. Вінниця: Нова книга, 2005. 208 с.
7. Калюжна Т. Г. Культура педагогічного мовлення : навч. посіб. Київ, 2011. 51 с.
8. Крикун В. Ю. Риторика як наука та навчальна дисципліна: історія і сучасність. *Гілея: науковий вісник*. 2014. Вип. 87. С. 301-305.
9. Кулик О. Д. Пріоритетність текстоцентричного підходу до навчання української мови в загальноосвітній школі. *Теоретична і дидактична філологія*. 2013. Вип. 15. С. 38-48.
10. Кухарчук І. О. Текстоцентричний підхід до формування соціокультурної компетентності майбутнього вчителя-словесника.

- Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 5. С. 286-295.
11. Літературознавча енциклопедія : у 2-х томах / Автор-укладач Ю. І. Ковалів. Т. 2. К. : Академія, 2007. 624 с.
 12. Мамчур Л. І. Формування мовно-риторичної компетентності майбутнього вчителя-словесника. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2013. № 8(2). С. 182-186.
 13. Матвійчук Т. П. Текстосцентричний підхід у дослідженні мовної системи. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2013. Вип. 9(2). С. 98-104.
 14. Нищета В. А. Методика формування риторичної компетентності учнів основної школи: монографія. К: Центр учбової літератури. 2017. 340 с.
 15. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
 16. Овсієнко Л. М. Реалізація ідеї текстосцентризму в навчанні лінгвістики тексту студентів-філологів. *Рідна школа*. 2015. № 11-12. С. 40-43.
 17. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. І. М. Плотницька та ін. / за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. 2-ге вид., стер. К. : НАДУ. 2011. 128 с.
 18. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / за ред. О. А. Кучерук. К. : КНТ. 2016. 258 с.
 19. Пентиліук М. І. Формуючи риторичну особистість. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2008. № 5. С. 84-91.
 20. Прядка Я. Ю. Риторичні вправи на уроках української мови в старших класах. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2012. Вип. 35. С. 130-136.

21. Ранюк О. П. Риторика – як важливий складник професійної підготовки філолога. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2014. Вип. 17. С. 165-170.
22. Руденко Ю. А. Тексточентричний підхід до увиразнення мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: теорія і методика навчання. *Освітологічний дискурс*. 2015. № 4. С. 181-194.
23. Рускуліс Л. В. Роль тексточентричного підходу у процесі підготовки вчителя української мови. *Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки*. 2013. Вип. 63. С. 317-323.
24. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам : базовый курс лекций : пособие для студентов пед. вузов и учителей / 3-е изд. М. : Просвещение. 2005. 239 с.
25. Федорцова О. Г. Тексточентричний підхід до навчання іноземної мови у ВНЗ. *Молодий вчений*. 2020. №3.1(79.1). С. 76-79. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/3.1/19.pdf>
26. Швець Г. Принцип тексточентризму в навчанні української мови як іноземної. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2015. Вип. 11. С. 142-150.
27. Яриніч О. Ф. Використання елементів тексточентричного підходу до вивчення української мови і літератури. *Таврійський вісник освіти*. 2015. Вип. 3. С. 186-191.
28. Bruss K. S. Improving Classroom Discussion: A Rhetorical Approach. *The Journal of General Education*. 2009. Vol. 58, №. 1. P. 28-46. URL: <https://www.jstor.org/stable/27798120?seq=1>
29. Corbett, E. P. J, R. J. Connors. Classical Rhetoric for the Modern Student. Oxford UP: New York. 2003. 574 p.
30. Emily Dickinson: <https://www.poetryfoundation.org/poems/44087/wild-nights-wild-nights-269>

31. Tailor B. Rhetoric and Oracy in the Classics Classroom. *Journal of Classics Teaching*. 2016. Vol.17, № 33. P. 11-24. URL: http://journals.cambridge.org/abstract_S2058631016000064
32. William Blake: <https://poets.org/poem/loves-secret>
33. William Shakespeare: <https://genius.com/William-shakespeare-crabbed-age-and-youth-annotated>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А.1

Proposal (The Question) by Larissa Kirkland

Starry Night. The right time. Candlelight dinner. Cozy Italian restaurant. Little black dress. Gorgeous hair, bright eyes, silvery laughter. Together for two years. Wonderful time! True love, best friend, no one else. Champagne! Offers his hand and heart. On one knee. People are watching? Well, let them! Beautiful diamond ring. Blush on the cheeks, a charming smile.

Like, no?

ДОДАТОК А.2

The Winner by Dorothy G. Olson

The casino was crowded, but Brent saw only Ellie. He had to win ... for her ... for her love. He dropped his last three coins in the slot, and pulled handle. The reel spun; no win. He slumped onto the stool. «I've lost everything. »

«I love you», she whispered.

His heart leapt.

Jackpot!

FAHRENHEIT 451 by Ray Bradbury (fragment from p. 8-9)

"Happy! Of all the nonsense." He stopped laughing. He put his hand into the glove-hole of his front door and let it know his touch. The front door slid open. Of course I'm happy. What does she think? I'm not? he asked the quiet rooms. He stood looking up at the ventilator grille in the hall and suddenly remembered that something lay hidden behind the grille, something that seemed to peer down at him now. He moved his eyes quickly away. What a strange meeting on a strange night. He remembered nothing like it save one afternoon a year ago when he had met an old man in the park and they had talked Montag shook his head. He looked at a blank wall. The girl's face was there, really quite beautiful in memory: astonishing, in fact. She had a very thin face like the dial of a small clock seen faintly in a dark room in the middle of a night when you waken to see the time and see the clock telling you the hour and the minute and the second, with a white silence and a glowing, all certainty and knowing what it has to tell of the night passing swiftly on toward further darkneses but moving also toward a new sun. "What?" asked Montag of that other self, the subconscious idiot that ran babbling at times, quite independent of will, habit, and conscience. He glanced back at the wall. How like a mirror, too, her face. Impossible; for how many people did you know that refracted your own light to you? People were more often-he searched for a simile, found one in his work-torches, blazing away until they whiffed out. How rarely did other people's faces take of you and throw back to you your own expression, your own innermost trembling thought?

What incredible power of identification the girl had; she was like the eager watcher of a marionette show, anticipating each flicker of an eyelid, each gesture of his hand, each flick of a finger, the moment before it began. How long had they walked together? Three minutes? Five? Yet how large that time seemed now. How immense a figure she was on the stage before him; what a

shadow she threw on the wall with her slender body! He felt that if his eye itched, she might blink. And if the muscles of his jaws stretched imperceptibly, she would yawn long before he would. Why, he thought, now that I think of it, she almost seemed to be waiting for me there, in the street, so damned late at night He opened the bedroom door. It was like coming into the cold marbled room of a mausoleum after the moon had set. Complete darkness, not a hint of the silver world outside, the windows tightly shut, the chamber a tomb-world where no sound from the great city could penetrate. The room was not empty. He listened. The little mosquito-delicate dancing hum in the air, the electrical murmur of a hidden wasp snug in its special pink warm nest. The music was almost loud enough so he could follow the tune. He felt his smile slide away, melt, fold over, and down on itself like a tallow skin, like the stuff of a fantastic candle burning too long and now collapsing and now blown out. Darkness. He was not happy. He was not happy. He said the words to himself. He recognized this as the true state of affairs. He wore his happiness like a mask and the girl had run off across the lawn with the mask and there was no way of going to knock on her door and ask for it back.

The Last Rung on the Ladder by Stephen King (fragment)

While I was in law school she got divorced and wrote me a long letter, ten pages or more, telling me how it had been, how messy it had been, how it might have been better if she could have had a child. She asked me if I could come. But losing a week in law school is like losing a term in liberal-arts undergraduate. Those guys are greyhounds. If you lose sight of the little mechanical rabbit, it's gone for ever. She moved out to L.A. and got married again. When that one broke up I was out of law school. There was another letter, a shorter one, more bitter. She was never going to get stuck on that merry-go-round, she told me. It was a fix job. The only way you could catch the brass ring was to tumble off the horse and crack your skull. If that was what the price of a free ride was, who wanted it? PS, Can you come, Larry? It's been a while. I wrote back and told her I'd love to come, but I couldn't. I had landed a job in a high-pressure firm, low guy on the totem pole, all the work and none of the credit. If I was going to make it up to the next step, it would have to be that year. That was my long letter, and it was all about my career. I answered all of her letters. But I could never really believe that it was really Kitty who was writing them, you know, no more than I could really believe that the hay was really there . . . until it broke my fall at the bottom of the drop and saved my life. I couldn't believe that my sister and the beaten woman who signed 'Kitty' in a circle at the bottom of her letters were really the same person. My sister was a girl with pigtails, still without breasts. She was the one who stopped writing. I'd get Christmas cards, birthday cards, and my wife would reciprocate. Then we got divorced and I moved and just forgot. The next Christmas and the birthday after, the cards came through the forwarding address. The first one. And I kept thinking: Gee, I've got to write Kitty and tell her that I've moved. But I never did. But as I've told you, those are facts that don't mean anything. The only things that matter are that we grew up and she swanned from that insurance building, and

that Kitty was the one who always believed the hay would be there. Kitty was the one who had said, 'I knew you must be doing something to fix it.' Those things matter. And Kitty's letter. People move around so much now, and it's funny how those crossed-off addresses and change of-address stickers can look like accusations. She's printed her return address in the upper left corner of the envelope, the place she'd been staying at until she jumped. A very nice apartment building on Van Nuys. Dad and I went there to pick up her things. The landlady was nice. She had liked Kitty. The letter was postmarked two weeks before she died. It would have got to me a long time before, if not for the forwarding addresses. She must have got tired of waiting.

The Catcher in the Rye by Jerome Salinger (fragment from Chapter 3)

I'm the most terrific liar you ever saw in your life. It's awful. If I'm on my way to the store to buy a magazine, even, and somebody asks me where I'm going, I'm liable to say I'm going to the opera. It's terrible. So when I told old Spencer I had to go to the gym and get my equipment and stuff, that was a sheer lie. I don't even keep my goddam equipment in the gym.

<https://www.healthlinkbc.ca/health-topics/ud3812>

Jeremy's Story: Focusing on Eating Habits

Jeremy grew up being active and involved in sports. But he never gave healthy eating too much thought until he found himself gaining weight several years after college.

In November 2006, Jeremy hit a turning point when he found that he was too out of shape to play in a company football game. He decided to change his eating habits.

Cutting out fast food

The first step Jeremy took toward healthy eating was to stop going to fast-food restaurants. Jeremy used to eat fast food as often as 4 times a week. To his surprise, he found that giving up fast food wasn't that hard. Now, he says, "I don't even like it anymore."

When Jeremy does go out to eat, he tries to pick menu items that he knows are healthier. He orders salads and lower-fat sandwiches instead of hamburgers, and he drinks water instead of soda pop. "I try to order things that I know I can modify or are already prepared the way I would like them to be prepared."

The importance of planning

Planning meals has been a key to Jeremy's success. It helps him avoid the trap of getting too hungry and resorting to fast food. Each week he plans what he will eat for each meal, and he shops for groceries with his plan in mind. "It's a lot easier to make healthy choices when you're just planning ahead for it."

Healthy cooking

Jeremy has always enjoyed cooking. Now he experiments with ways to make recipes healthier. He uses whole wheat flour instead of white flour, and olive oil instead of butter.

"The cooking styles that I do now just involve a healthier way to cook the foods that I already liked," he says.

Cooking allows him to have more control over his food choices. "If you're going to prepare it yourself, you're much better off than if you were going to buy it already packaged. You know exactly what's in it."

Not feeling discouraged

Rather than cutting out certain foods, Jeremy sometimes includes his favourite foods in his eating plan. "That way I don't feel like I'm letting myself down by not sticking to my plan.

"I know the things that I like to eat, like baked goods, cookies, and stuff like that. I know that I'm never going to stop liking those."

He also says he has learned to expect that there will be setbacks as he changes his eating habits. He accepts that things won't always go perfectly, so he doesn't get discouraged. "Just be patient with it, and be realistic with your goals."

Support from others

Jeremy's friends and family noticed when he started eating healthier. Their support has helped motivate him to make a habit of his healthy eating changes.

"It made me feel pretty good, especially when people started making comments about noticing the changes I would make," he says. "You just feed off the positive energy."

It also helped to have friends with similar goals. They support him with his eating changes.

Tip for buying healthy foods on a budget

Jeremy has advice for people who say that eating healthy is too expensive. He recommends looking for fruits and vegetables that are in season.

"There are always price breaks on certain things," he says. "Fruits and vegetables are expensive, especially when they are out of season. But there's usually something that's in season."

<https://www.britannica.com/biography/Salvador-Dali>

Salvador Dalí

Spanish artist

Salvador Dalí, in full Salvador Felipe Jacinto Dalí y Domenech, (born May 11, 1904, Figueras, Spain—died January 23, 1989, Figueras), Spanish Surrealist painter and printmaker, influential for his explorations of subconscious imagery.

As an art student in Madrid and Barcelona, Dalí assimilated a vast number of artistic styles and displayed unusual technical facility as a painter. It was not until the late 1920s, however, that two events brought about the development of his mature artistic style: his discovery of Sigmund Freud's writings on the erotic significance of subconscious imagery and his affiliation with the Paris Surrealists, a group of artists and writers who sought to establish the "greater reality" of the human subconscious over reason. To bring up images from his subconscious mind, Dalí began to induce hallucinatory states in himself by a process he described as "paranoiac critical."

Once Dalí hit on that method, his painting style matured with extraordinary rapidity, and from 1929 to 1937 he produced the paintings which made him the world's best-known Surrealist artist. He depicted a dreamworld in which commonplace objects are juxtaposed, deformed, or otherwise metamorphosed in a bizarre and irrational fashion. Dalí portrayed those objects in meticulous, almost painfully realistic detail and usually placed them within bleak sunlit landscapes that were reminiscent of his Catalanian homeland. Perhaps the most famous of those enigmatic images is *The Persistence of Memory* (1931), in which limp melting watches rest in an eerily calm landscape. With the Spanish director Luis Buñuel, Dalí made two Surrealistic films—*Un Chien andalou* (1929; *An Andalusian Dog*) and *L'Âge d'or* (1930; *The Golden Age*)—that are similarly filled with grotesque but highly suggestive images.

In the late 1930s Dalí switched to painting in a more-academic style under the influence of the Renaissance painter Raphael. His ambivalent political views during the rise of fascism alienated his Surrealist colleagues, and he was eventually expelled from the group. Thereafter, he spent much of his time designing theatre sets, interiors of fashionable shops, and jewelry as well as exhibiting his genius for flamboyant self-promotional stunts in the United States, where he lived from 1940 to 1955. In the period from 1950 to 1970, Dalí painted many works with religious themes, though he continued to explore erotic subjects, to represent childhood memories, and to use themes centring on his wife, Gala. Notwithstanding their technical accomplishments, those later paintings are not as highly regarded as the artist's earlier works. The most interesting and revealing of Dalí's books is *The Secret Life of Salvador Dalí* (1942).